

NOORD-NEDERLAND STRUCTUREEL STERKER MAKEN

34 voorstellen voor betere bereikbaarheid van Noord-Nederland

Piet Muijzert

Noord-Nederland structureel sterker maken

34 voorstellen voor betere bereikbaarheid van Noord-Nederland

SPOOR – WEGEN – WATERWEGEN – VLIEGVELD

Piet Muijzert

Inhoud

INLEIDING 3

SPOOR 5

WEGEN 7

VAARWEGEN/AQUADUCTEN/HAVENS 9

LUCHTVAART 11

Ik werkte 43 jaar (1971 – 2014) als (hoofd)uitvoerder, (hoofd) toezichthouder en projectleider bij grote aannemers, waterschappen, provinciale – en Rijkswaterstaat. Ik werkte onder andere aan de spoorverdubbeling van de Schipholtunnel, de HSL 1 en 4, dijkverzwaringen, ruilverkavelingen, wegenbouw, betonprojecten, spoor- en havenwerken in Nederland en off-shore opbouw in de Verenigde Staten.

In Noord-Nederland adviseerde ik over de N33-Zuid (Assen – Gieten – Zuidbroek) waarbij mijn adviezen leidden tot besparingen van ca. 60 miljoen euro.

Als gepensioneerde heb ik *geen zakelijke of persoonlijke belangen* bij welk project dan ook; ik geef mijn adviezen louter vanuit mijn betrokkenheid bij Noord-Nederland, en omdat ik verwacht met mijn jarenlange praktijkervaring een nuttige bijdrage te kunnen leveren aan de kwaliteit en kosten-efficiëntie van nieuwe infrastructurele initiatieven.

INLEIDING

Onlangs publiceerden de Noordelijke provincie- en grote stadsbestuurders* de 'Bouwstenen voor een Deltaplan voor het Noorden'. Kort samengevat ging het om het aanbod om in Noord-Nederland 220.000 extra woningen te bouwen – als oplossing voor de toenemende woonproblematiek in West-Nederland – in combinatie met de aanleg van de Lelylijn, de Nedersaksenlijn en de verbetering/versnelling van het bestaande spoor Groningen/Leeuwarden – Zwolle. In totaal is voor deze drie spoorprojecten 10 tot 13 miljard euro nodig, welk bedrag het rijk dan beschikbaar zou moeten stellen. Gaat dat geld er ooit komen? In deze notitie laten we zien dat we voor de helft van dat budget Noord-Nederland 35 krachtige impulsen voor structurele versterking kunnen geven.

* Provincies Groningen, Friesland, Drenthe, Flevoland en de gemeenten Groningen, Assen, Emmen en Leeuwarden.

Noordelijke kwaliteiten in de breedte versterken

Als snel na publicatie van de Bouwstenen voor een Deltaplan klonken er – naast waardering voor het energieke initiatief – ook kritische geluiden. Is er in Noord-Nederland wel voldoende ruimte voor zoveel nieuwe woningen? Hoe bewaken we de kwaliteit van onze mooie landschappen? Voor wie zijn die woningen eigenlijk bestemd? Hoe reëel is het te verwachten dat mensen uit de Randstad daadwerkelijk naar Noord-Nederland verhuizen? Alleen om te wonen? Creëren we dan ook extra werkgelegenheid? Heeft Noord-Nederland aan de drie spoorprojecten genoeg om de beoogde integrale verbeterslag te maken of is er meer nodig? Zo wonen de Noorderlingen gemiddeld drie keer zo ver van hun werk als mensen in de rest van Nederland; dat vraagt nadrukkelijk ook om betere verbindingen binnen de eigen regio.

En welke keuzes maken we als niet het gehele gevraagde bedrag, maar slechts een deel beschikbaar komt? Vele kleinschalige projecten versterken de totale noordelijke regio beter en hebben meer kans van slagen als drie megaprojecten. Staan we dan weer met lege handen? De vraag is ook hoe we tegen de ontwikkeling van Noord-Nederland aankijken. Positioneren we onze regio als overloopgebied voor de overspannen randstad? Of zetten we in op autonome versterking van onze regio? Vestigen wij onze hoop op uitwijkende Randstedelingen of geven we prioriteit aan het versterken van onze interne economische structuur, aansluitend op de Noordelijke kwaliteiten en onze eigen behoeften en verlangens. De indruk is dat er voor deze laatste strategie in Noord-Nederland een breed draagvlak is. Dat blijkt althans uit de vele gesprekken die ik in de afgelopen jaren en weken met vele Noordelijke gemeente- en provinciebestuurders en organisaties in Groningen, Friesland, Drenthe en Overijssel heb gevoerd.

Ca. 6 miljard voor ruim 34 versterkende (deel)projecten

In Noord-Nederland zijn er tientallen infrastructurele knel- en verbeterpunten die om een oplossing vragen en die stuk voor stuk bijdragen aan het versterken van de bereikbaarheid en economische potentie van Noord-Nederland. Verder zijn er ook alternatieve plannen die (deels) oplossingen bieden voor dezelfde problematiek als waar de drie voorstellen

uit de Bouwstenen zich op richten: snellere spoorverbindingen met West-Nederland, een tweede spoorontsluiting van Noord-Nederland (vanwege de kwetsbaarheid van knooppunt Zwolle) en betere spoorverbindingen tussen Oost- en Noord-Nederland; alternatieve voorstellen die eenvoudiger en goedkoper zijn te realiseren. In deze notitie presenteer ik meer dan dertig voorstellen voor structuurversterkende infra-projecten in Noord-Nederland; deels betreft het al langer bestaande wensen, deels zijn het nieuwe initiatieven; deels door mij zelf bedacht, deels voorgedragen door mijn lokale en/of provinciale gesprekspartners (zowel overheid als bedrijfsleven). Hiervoor hoeft het Noorden zich niet aan te bieden als overloopgebied voor woningzoekenden uit het Westen als wisselgeld voor spoorlijnen. Het zijn stuk voor stuk projecten die de economische kracht van Noord-Nederland kunnen versterken. Een globale kostenraming leert dat al deze projecten met ongeveer de helft van het nu gevraagde budget zijn te realiseren.

Naar een gezamenlijke en breed gedragen strategie

De projecten op de volgende pagina's zijn bedoeld als alternatief voor de Bouwstenen voor het Deltaplan; om de discussie over de meest kansrijke strategie voor een sterker Noord-Nederland breder te trekken en de conclusies die eruit getrokken worden een steviger draagvlak te geven. Vandaar dat deze notitie tegelijk een oproep is aan alle Noordelijke bestuurders en andere betrokkenen om te reageren op de hier gepresenteerde voorstellen, aanvullende wensen en ideeën te uiten, en om vervolgens gezamenlijk een breed gedragen strategie te ontwikkelen voor evenwichtige groei in een sterk en leefbaar Noord-Nederland.

	PROJECT	MOTIVATIE/VOORDELEN	OPMERKINGEN/ TOELICHTING	miljoen €
SPOOR				
Betere, betrouwbaarder en snellere verbinding met Randstad; verbinden Noord- en Oost-Nederland; aansluiten Emmen op intercitynet; aantrekkelijk (veel goedkoper) alternatief voor Lelylijn/Nedersaksenlijn; oplossen knelpunt OV Zernike (Stad Gr)				
1	**Nieuwe spoorlijn Dalen – Hoogeveen en Hoogeveen – Kampen-Zuid** Aanleg van een nieuwe intercity spoorlijn (140/160 km/u) van Dalen naar Hoogeveen en verder naar Kampen-Zuid, Leeuwarden en Groningen. In Kampen Zuid sluit de nieuwe lijn aan op de bestaande Hanzelijn (200 km/u).	• Emmen krijgt aansluiting op intercitynet; snelle spoorverbindingen met Groningen, Leeuwarden en Randstad (reistijd Emmen – Groningen ca 50 minuten; thans ruim 2 uur per trein en ruim 1 uur met bus) • Hoogeveen weer intercitystation • Tweede spoorontsluiting Noord-Nederland, niet via kwetsbare knooppunt Zwolle	Bij Staphorst kruising/knooppunt met oude spoor (viaducten/tunnels) Bij Hoogeveen ruimere bochten (hogere snelheid) naar Noorden en Zuiden maken	2.000
2	**Spoor Leeuwarden en Groningen – Zwolle** Bestaand spoor versnellen tot 200 km/u; hiervoor moeten de sporen verder uit elkaar worden gelegd; tevens alle huidige 55 overwegen ongelijkvloers (tunnel, viaduct) maken.	• Reistijdwinst Noord-Nederland – Westelijke Randstad >30 minuten) • Jarenlange werkgelegenheid voor regionale aannemers	Hierover met alle betrokkenen een afspraken maken over meerjarige uitvoeringsplanning enz; en e.e.a. in convenant vastleggen	1.000
3	**Spoor Groningen – Leeuwarden** Spoorlijn Groningen – Leeuwarden geheel dubbelspoors maken en elektrificeren *Aandachtspunten* – Enkelspoors brug bij Noordhorn vervangen door dubbelspoors brug; enkelspoors brug hergebruiken voor nieuw spoor Zernike – Sauwerd	• Betere en frequentere verbinding twee provinciehoofdsteden • Verkorten reistijd, verminderen kwetsbaarheid, verhogen comfort		300

4	**Nieuw spoor 'Rondje Zernike'** Aanleg van een nieuw enkelspoor naast nieuwe ruime westelijke ringweg; hiermee ontstaat een rondje Hoofdstation – Hoogkerk – Zernike – Hoofdstation.	• Duurzaam en relatief goedkoop oplossen van knelpunten OV naar Zernike • Door een eenrichtingsrondje ruimte voor hoge frequentie • Eventuele nieuwe haltes voor Hoogkerk, De Held • Station Hoogkerk overstapstation voor reizigers uit Friesland naar Zernike	Spoor Hoofdstation – Hoogkerk-West en Hoofdstation – Noorderstation verdubbelen E*xtra optie* Aftakking vanaf Zernike naar Sauwerd; hiervoor huidige spoorbrug bij Noordhorn te gebruiken	100
5	**Spoor Zuidbroek – Winschoten** Bestaand spoor verdubbelen	• Verhogen capaciteit, verminderen kwetsbaarheid	Brug over A.G. Wildervanckkanaal moet 2 meter omhoog	50
6	**Spoor Groningen – Leer – Oldenburg** Geen nieuwe Friesenbrücke, maar tweesporige spoortunnel onder de Eems		Te financieren samen met Duitsland	500
7	**Spoor Veendam – Eemshaven** Nieuw enkel vrachtspoor vanaf Veendam langs de N33 Midden/Noord naar de Eemshaven	• Aanzienlijke verbetering bereikbaarheid van Eemshaven per spoor • Impuls voor verdere ontwikkeling Eemshaven	Spoor gaat ook onder aquaduct Eemskanaal/ Damsterdiep	100
8	**Spoor Almelo – Mariënberg** Bestaand spoor verdubbelen en elektrificeren	• Intercityverbinding Enschede – Noord-Nederland • Reistijdwinst Groningen/Leeuwarden – Enschede 55 minuten		100
9	**Spoor Gramsbergen – Coevorden – Dalen** Bestaand spoor (10 km) verdubbelen en elektrificeren	• Intercityverbinding Enschede – Noord-Nederland • Reistijdwinst Groningen/Leeuwarden – Enschede 55 minuten		60
		TOTAAL SPOOR ca		4.200

Kostenraming: globaal in miljoenen euro's. De ramingen zijn gebaseerd op gemeten lengtes x gangbare eenheidsprijzen.

A. Spoorbrug over de IJssel zuidzijde Zwolle van 2 naar 4 sporen. De uitkomende brug gaat richting Kampen in de aftakking Hanzelijn.

		PROJECT	MOTIVATIE/VOORDELEN	OPMERKINGEN/ TOELICHTING	miljoen €
WEGEN					
Knelpunten oplossen; bevorderen bereikbaarheid van en binnen Noord-Nederland; stimuleren economie; in de uitvoering jarenlang veel werkgelegenheid voor Noordelijke aannemers					
10	N33	**Zuidbroek-Eemshaven** Verdubbelen rijbanen; vervangen brug door aquaduct Eemskanaal bij Appingedam In de huidige plannen is sprake van drie deelprojecten : 1: Zuidbroek – aquaduct; 2: Aquaduct bij Appingedam; 3: Appingedam – Eemshaven. Voor deelproject 1 is alternatief tracé waarmee ca. 40 miljoen kan worden bespaard.	• Verbeteren ontsluiting Eemshaven; uitvoering geven aan reeds lang bestaande voornemens	Advies: aquaduct het eerst bouwen en in gebruik nemen. Bij afbraak huidige brug komt veel zand vrij	180
11	N34	**Gieten** Fly-over over de rotonde en N33; plaatsing geluidsschermen N34 - 4 km verdubbelen 2x2	• Oplossen knelpunt; verminderen geluidsoverlast		20
12	N386 N34	**Kruispunt Tynaarlo/Zuidlaren tot A28 naar 2 x 2**	• Oplossen knelpunt		20
12a	A28	**De Punt naar Groningen tot A28 naar 2 x 3 rijbanen** Verdubbelen; nieuw ruimer spoorviaduct i.v.m. versnellen spoor Groningen-Zwolle (200 km/u)			35
13	N366	**Nieuwe Pekela – Alteveer – Stadskanaal – Musselkanaal – Ter Apel** Verdubbelen van 2x1 naar 2x2; breder viaduct over Pekelder A	• Verbetering doorstroming		60
14	N381	**Emmen-Drachten (Friesland-route)** Emmen – Beilen – Oosterwolde verdubbelen (Tracé in Friesland is al verdubbeld)	• Verbetering doorstroming		60

		PROJECT	MOTIVATIE/VOORDELEN	OPMERKINGEN/ TOELICHTING	miljoen €
15	N391	**Ter Apel – Emmen** Capaciteit bestaande weg vergroten (verdubbelen);	• Verbetering doorstroming		70
15a		**Aanleg nieuwe noordelijke ringweg Emmen** deels verdiept met 250m deksel, aansluiten op N34; N34 > Frieslandroute: 2 km zuidwaarts verdubbelen 2x2			
16	N50	**Hattemerbroek – Emmeloord** Geheel verdubbelen; 2x2 (is nu deels) In deze weg zitten twee bruggen, over IJssel en Zwarte Meer. Optie: vervangen bruggen door aquaducten: + 600 milj. euro	• Verbetering doorstroming		60
17	Stad Gr.	**Kruising Griffeweg/Sontweg in Europaweg** Kruispunt ongelijkvloers maken, Europaweg omhoog	• Oplossen knelpunt		10
18		**Kruising Europaweg – Damsterdiep** Kruispunt met viaduct ongelijkvloers maken	• Oplossen knelpunt; ongehinderde toegankelijkheid UMCG		10
19	A28	**Assen – De Punt – Julianaplein Groningen** Verbreden tot 2 x 3 rijbanen	• Verbetering doorstroming		25
20	A28	**Meppel – Hoogeveen** Verbreden tot 2 x 3 rijbanen	• Verbetering doorstroming		50
21	N35	**Zwolle – Wierden** Verdubbelen 35 km, van 2x1 naar 2x2	•		80
22	A7-N7	**Ruime westelijke ringweg om de stad Groningen** Nieuwe ringweg vanaf A7, westelijk om de stad, met nieuwe brug over Van Starkenborghkanaal, aansluiten op Eemshavenweg en Oostelijke ringweg	• Verbetering doorstroming; ontlasten Zuidelijke Ringweg • Combineren met spoor Zernike		200

		PROJECT	MOTIVATIE/VOORDELEN	OPMERKINGEN/ TOELICHTING	miljoen €
23	A7/N 7/N28	**Ring Zuid** Behoud diverse afritten in de stad Groningen (in combinatie met ruime Westelijke ring)	• Behoud ontsluiting stadswijken; verminderen sluipverkeer		5
			TOTAAL WEGEN; ca.		855

Kostenraming: globaal in miljoenen euro's. De ramingen zijn gebaseerd op gemeten lengtes x gangbare eenheidsprijzen.

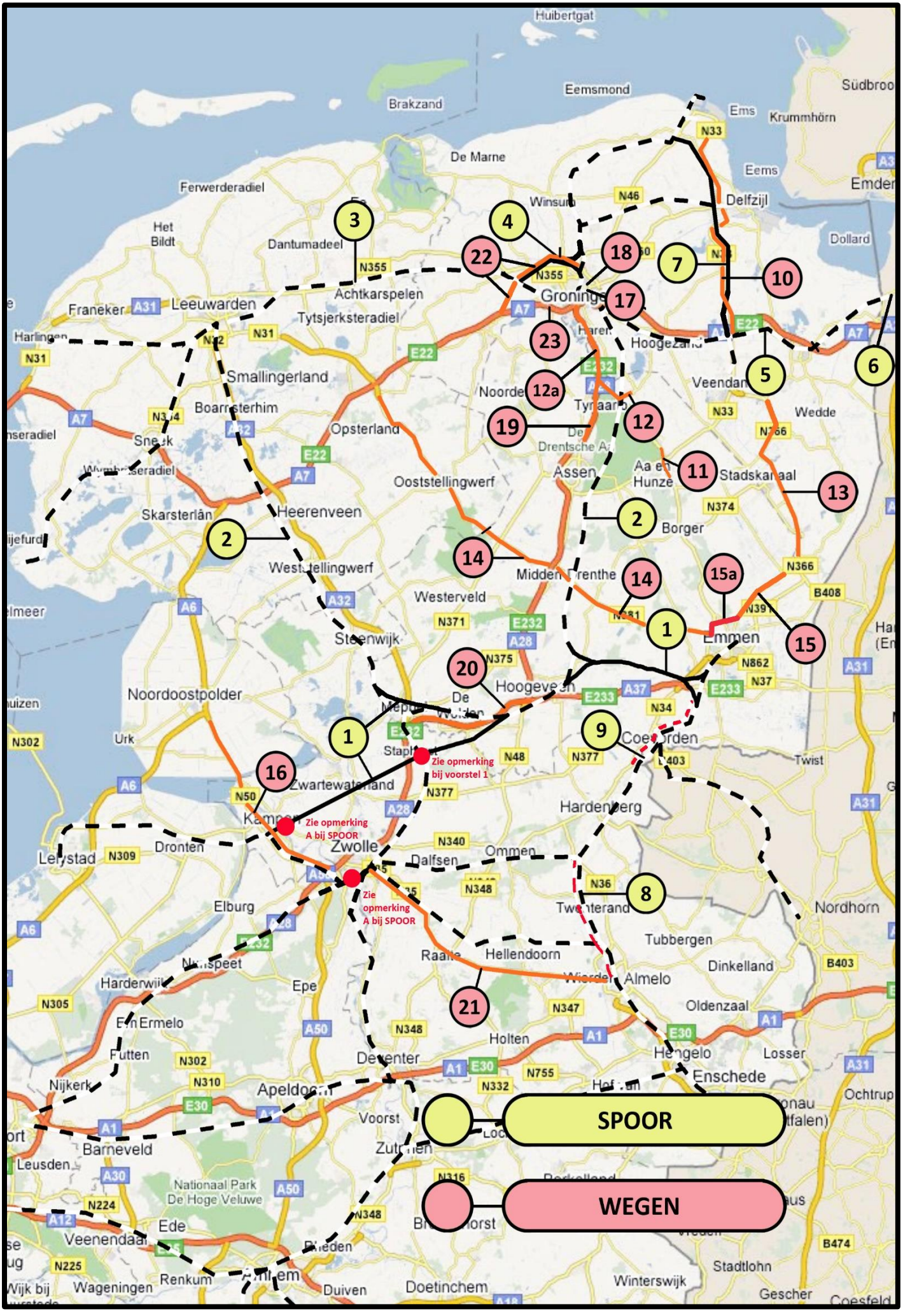
		PROJECT	MOTIVATIE/VOORDELEN	OPMERKINGEN/ TOELICHTING	miljoen €
VAARWEGEN/AQUADUCTEN/HAVENS Alle hoofdvaarwegen bevaarbaar maken voor grotere en zwaardere schepen (3.500 ton; 1-12 m breed); herstel (vracht)vaarroutes; aanleg containerterminals. Duurzamer, zuiniger, alternatief voor lange-afstands vrachtverkeer (Rotterdam, Amsterdam) over de weg; impuls voor Noordelijke scheepsbouw, hoogwaardige werkgelegenheid					
24	A7	**Kruising Ring Zuid – Noord-Willemskanaal** A7 via aquaduct tunnel onder NW-kanaal en Julianaplein door; In de bochten Assen > Drachten en Drachten > Assen een klapbrug plaatsen	• Behoud mastvaart; bevaarbaar voor zwaardere schepen; Herstel vrachtvaart Groningen – Assen		90
25	A28	**Kruising NW-kanaal – A28** Twee bruggen of aquaduct (+20 milj); evt hergebruik bruggen uit de stad (zie punt 20)	• Herstel vrachtvaart Groningen – Assen		20
26	N7	**Kruising Ring Zuid/Osloweg – Winschoterdiep** Lage en hoge brug vervangen door aquaduct	• Bevaarbaar voor grotere schepen		40
27		**Gideonbrug** Brug in de oude ringweg vervangen door aquaduct	• Bevaarbaar voor grotere schepen		40
28		**Kruising Oostelijke Ring – Eemskanaal (afrit Delfzijl)** Brug vervangen door aquaduct	• Bevaarbaar voor grotere schepen		40
29		**Eemskanaal** Alle vijf huidige bruggen vervangen door 2 aquaducten (N33 en N46) en 3 draaibruggen met draaipunt in de dijk (buiten de vaarroute)	• Doorvaartbreedte overal naar 27 m • Geschikt voor schepen van 3500 ton (norm voor hoofd-vaarwegen; Lemmer-Delfzijl) • Impuls voor duurzaam en goedkoop transport		135
30		**Zeesluis Delfzijl** Vernieuwen en verbreden (+ 15 meter)	• Inlossen al vele jaren staande belofte		75

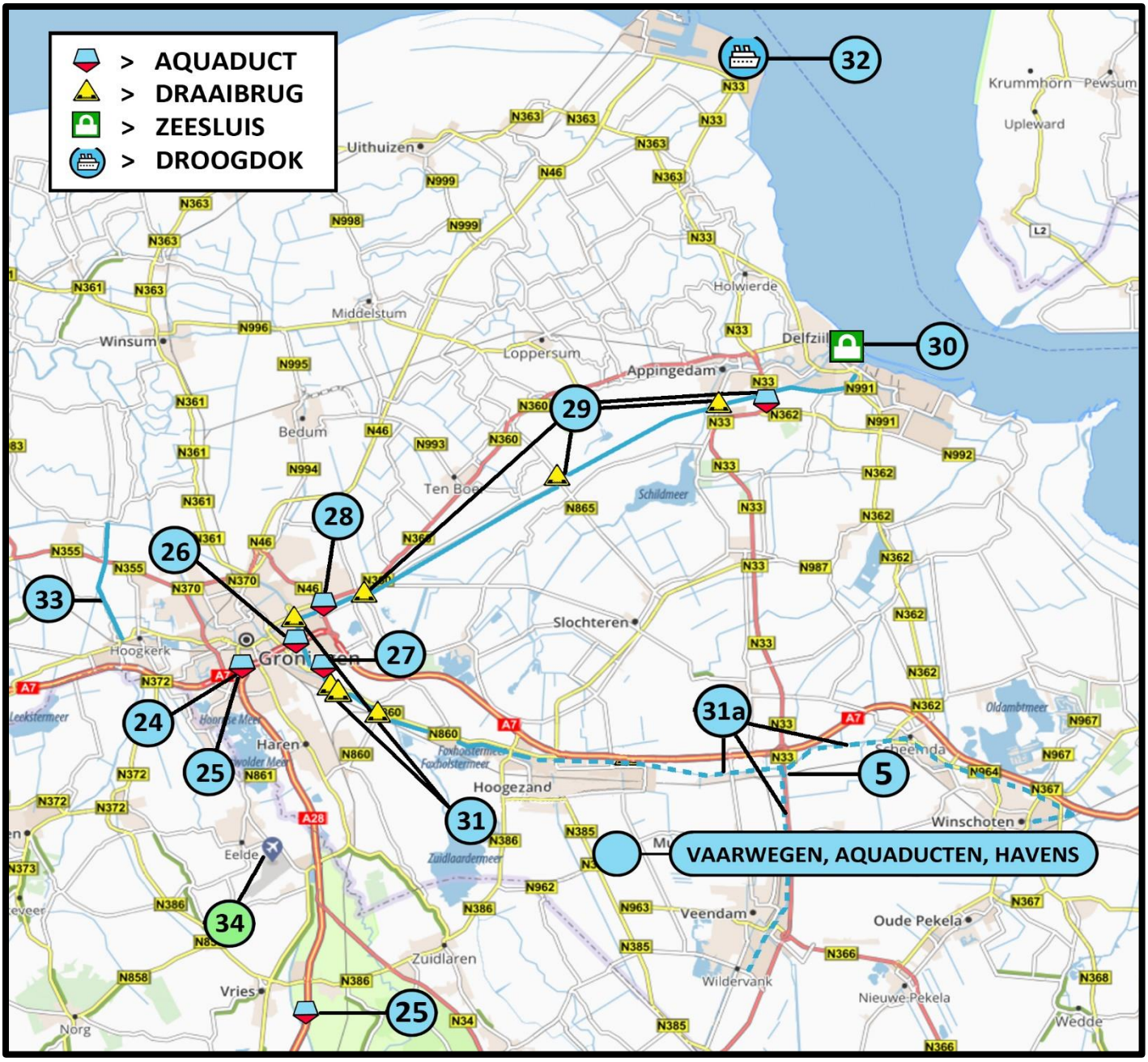
	PROJECT	MOTIVATIE/VOORDELEN	OPMERKINGEN/ TOELICHTING	miljoen €
31 31a	**Winschoterdiep** Alle vijf klapbruggen vervangen door draaibruggen met draaipunt in de dijk; Waar nodig kanaal **verdiepen/uitbaggeren**	• Doorvaartbreedte overal naar 27 m • Geschikt voor schepen van 3500 ton (norm voor hoofdvaarwegen; Lemmer-Delfzijl) • Impuls voor scheepswerven! = nieuw en extra werk	Inclusief uitbaggeren A.G. Wildervanckkanaal	25
32	**Werkhaven/droogdok Eemshaven** Aanleg van een insteekhaven met sluisdeuren; afm. 50m breed, 500 m lang, >10,5 m diep.	• Werkhaven / droogdok voor scheepsonderhoud -sloop en laden/lossen; enz.; ook geschikt voor afbouw/onderhoud schepen Meyerwerft Papenburg	Ook prima geschikt om zinktunnel-elementen voor de aquaducten te bouwen, die dan drijvend naar de locatie kunnen worden getransporteerd	200
33	**Aduarderdiep** Uitbaggeren vanaf Van Starkenborghkanaal tot suikerfabriek Hoogkerk; twee bruggen verhogen	• Grotere schepen naar Suikerfabriek	Met aanleg zwaaikom ontstaat ruimte voor schepen Kl 5 tot 3500 ton	10
		TOTAAL VAARWEGEN		675

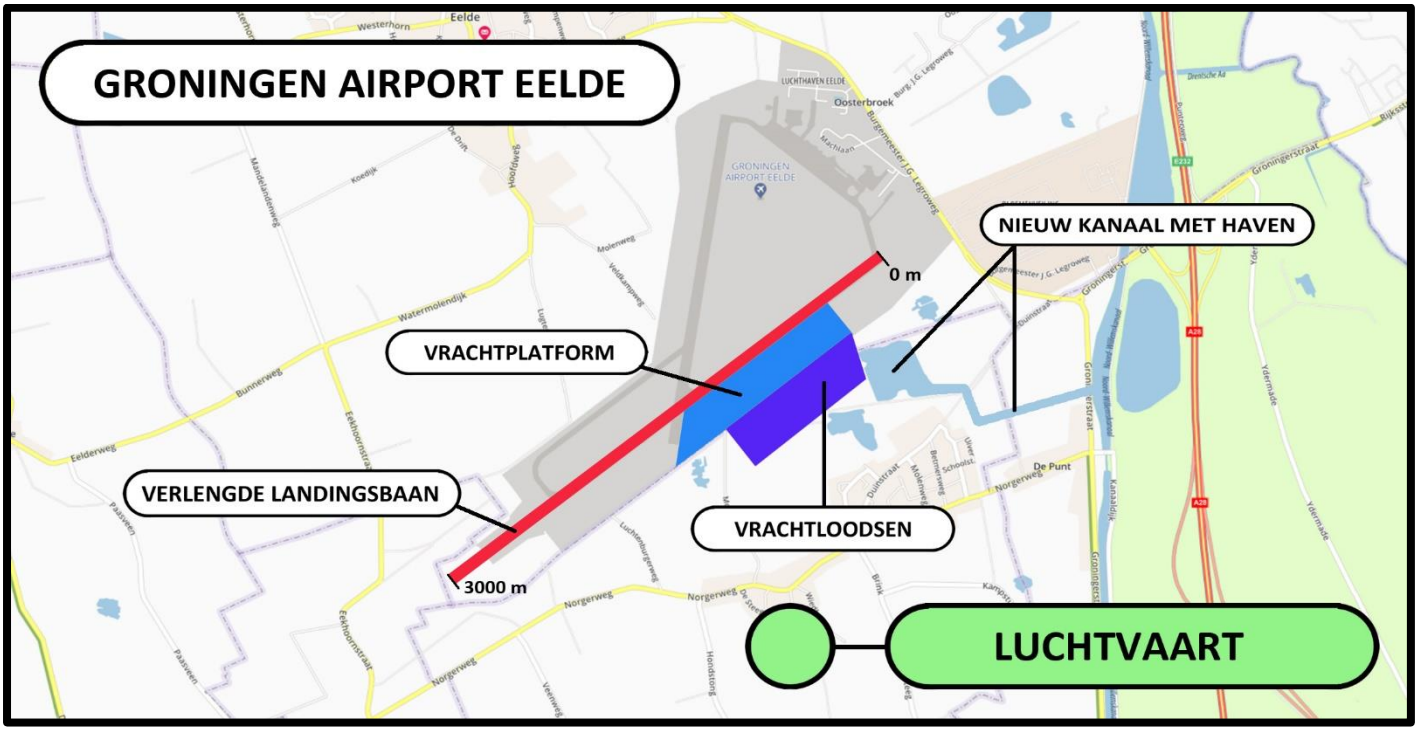
Kostenraming: globaal in miljoenen euro's. De ramingen zijn gebaseerd op gemeten lengtes x gangbare eenheidsprijzen.

	PROJECT	MOTIVATIE/VOORDELEN	OPMERKINGEN/ TOELICHTING	miljoen €
LUCHTVAART				
Airport Eelde focus verleggen naar vracht; sluit beter aan aan bij kernkwaliteiten van de regio				
34	**Luchthaven Eelde** Geschikt maken voor vrachtvluchten; Aanleg vrachtplatform; vrachthal; Verlengen landingsbaan met 500 m tot 3.000 m	• Impuls voor regionale economie en werkgelegenheid • Creëren van betere basis voor economisch gezonde exploitatie • Versterken positie/betekenis bloemenveiling Eelde en glastuinbouw • Nieuwe kansen verbonden bedrijvigheid in de omgeving (transport, post (TNT/ DHL/ UPS), hotels, opleidingen enz.); investeringen omgeving ca 25 miljoen.	Kansen voor opleidingen vliegtuigtechniek; op alle niveaus (voormalig LTS-HTS)	50 25
		TOTAAL LUCHTVAART ca		75
		TOTAAL GENERAAL **ca 6 miljard euro**		
		spoor, ca		4200
		wegen, ca		855
		water, ca		675
		lucht, ca		75
				5.805

Kostenraming: globaal in miljoenen euro's. De ramingen zijn gebaseerd op gemeten lengtes x gangbare eenheidsprijzen.

Zie opmerking bij voorstel 1
Zie opmerking A bij SPOOR
Zie opmerking A bij SPOOR
SPOOR
WEGEN

> AQUADUCT
> DRAAIBRUG
> ZEESLUIS
> DROOGDOK
32
30
29
28
26
33
27
24
25
31
31a
5
34
25
VAARWEGEN, AQUADUCTEN, HAVENS
Uithuizen
Krummhorn
Pewsum
Upleward
Holwierde
Middelstum
Winsum
Loppersum
Delfzijl
Appingedam
Bedum
Ten Boer
Schildmeer
Slochteren
Hoogkerk
Groningen
Haren
Hoogezand
Eelde
Zuidlaarder Meer
Zuidlaren
Vries
Norg
Leekstermeer
Foxholstermeer
Oldambtmeer
Scheemda
Winschoten
Veendam
Oude Pekela
Wildervank
Nieuwe Pekela
Wedde
A7
A28
N33
N46
N361
N363
N372
N386
N860
N861
N962
N963
N965
N967
N998
N999

GRONINGEN AIRPORT EELDE
NIEUW KANAAL MET HAVEN
0 m
VRACHTPLATFORM
VERLENGDE LANDINGSBAAN
3000 m
VRACHTLOODSEN
LUCHTVAART
Eelde
Oosterbroek
De Punt
Norgerweg
Groningerstraat
Dorpsstraat
Watermolendijk
Bunnerweg
Eelderweg
Paddepoel
Verlengde Hoofdweg
Hoofdweg
Molenweg
Kanaaldijk
Ydermade

Piet Muijzert 2021